
Fra: Ragnhild Eklid <ragnhild.eklid@oppdal.kommune.no>
Sendt: 1. februar 2016 17:42
Til: Postmottak LMD
Kopi: Gro Aalbu; fmstmme@fylkesmannen.no; Jenny Kristin Heggvold; evy.ann.ulfsnes@rennebu.kommune.no; Randi Stolpnes (randi.stolpnes@rennebu.kommune.no)
Emne: Innspill til landbruksmelding
Vedlegg: Landbruksplan for Oppdal 2013-2021 vedtatt.pdf; PROSJEKT REKRUTTERING oppsummering nov 2015.docx

Oppfølgingsflagg: Følg opp
Status for flagg: Fullført

Til Landbruks –og matdepartementet!

Viser til kunngjøring om at Regjeringen er i gang med å skrive en melding til Stortinget om jordbrukspolitikken, og at det ønskes innspill tidlig i prosessen.

Vedlagt er **gjeldende Landbruksplan** for Oppdal som vi ber dere se på.

Vedlagt er også en oppsummering for arbeidet i 2015 med rekrutteringsnettverk i landbruket for kommunene Oppdal og Rennebu. Dette er kommet istand gjennom satsingen på Fjellandbruket, der det er bevilget midler gjennom jordbruksforhandlingene i 2013.

Å sikre rekrutteringen gjennom å skape stolthet til det å være bonde er svært viktig for å opprettholde/øke matproduksjonen. Vi er ganske sikre på at arbeidet med å skape et rekrutteringsnettverk her med faglig og sosialt innhold er med og øker interessen for å bli bonde. Det er godt oppmøte på fagdager, bondepub og studieturer, stort engasjement og mange tar kontakt for å diskutere hvordan de kan utnytte gårdens ressurser på en best mulig måte. **Navnet på rekrutteringsnettverket for nye og blivende bønder er: Bonde så klart!**

Å etablere et **tilskudd til nydyrking** ville helt klart vært med på å øke matproduksjonen. Her i området er det mangel på dyrka jord og stor etterspørsel etter leiejord. Å leie jord langt unna gården er et tapsprosjekt, bonden må få en større andel av jorda si nær gården, dette vil øke effektiviteten i næringa. Samtidig er det sagt at bonden skal øke produksjonen ved utbygginger, det kreves da leiejord som ofte kan være langt unna gården og økonomisk er dette svært dyrt før. Landbruket i vår kommune og mange andre er ikke tjent med at det utelukkende dreies mot store bruk, skal matproduksjonen opprettholdes må også **de mindre og mellomstore bruka opprettholdes**. Landbruket har mange ulike ressurser og mangesysleri vil være en del av landbruket også framover.

Konsesjonsregelverket er et viktig lovverk for å sikre de unge tilgang til næringa, uten dette vil det i mange områder være svært vanskelig for de unge å ha mulighet til å investere i en landbrukseiendom. Det kan også være en stor ulempe for landbruksproduksjonen med fritidseiendommer i nær tilknytning til aktiv landbruksdrift.

Antallet bruk med melkeproduksjon her i kommunen er halvert i løpet av de siste 10 årene. Det er viktig med en **økning i investeringsvirkemidlene** gjennom Innovasjon Norge for å stoppe denne utviklingen og opprettholde den grovførbaserte melkeproduksjonen her.

Vi ønsker lykke til med arbeidet med meldingen om jordbrukspolitikken og håper at den positive interessen for landbruk blant de unge i Oppdal og Rennebu kan fortsette.

Gå inn på Facebooksida vår og se hva som

skjer: <https://www.facebook.com/fjellandbruketioppdalogrennebu/>

Mvh

Ragnhild Eklid

Oppdal kommune
Saksbehandler landbruk
Tlf 91896037

LANDBRUKSPLAN OPPDAL

2013 - 2021

**OPPDAL -
LEVENDE KULTURLANDSKAP**

LANDBRUKET I OPPDAL

Nye tall fra NILF – oppdatert 2011, viser at Oppdal (uten pelsdyr og skog) er den nest største landbrukskommunen i Sør-Trøndelag med en direkte verdiskaping, netto produsert primærprodukt, på 78 millioner. Tar en med skog og pelsdyrproduksjon, havner Oppdal på landbrukstoppen i Sør-Trøndelag. Med 75.000 dekar dyrka jord og innmarksbeite er Oppdal fylkets største jordbrukskommune arealmessig. Av andre rekorder er også Oppdal størst på sau og pelsdyr av kommunene i hele landet.

Sysselsettingen i 2011 er 321 årsverk direkte arbeid med primærproduksjon. Dette utgjør 11 % av sysselsettingen i hele Oppdal. Tar en med indirekte arbeidsplasser, som 55 årsverk i Avløserlaget, antall sysselsatte i slakteri, næringsmiddelindustri, landbruksverksted og landbruksutsalg utgjør landbruket nær opptil 25 % av sysselsettingen i kommunen og en betydelig verdiskaping totalt sett.

70 % av kommunens areal er utmark og en viktig ressurs i Oppdal. Dagens beitedyr henter ut føreheter for kr. 14,3 millioner i løpet av en beitesommer. Dette tilsvarer et jordstykke på 19400 dekar fulldyrka jord.

Stortingsmelding nr 9 (2011-2012) om Landbruks- og matpolitikken har hovedfokus på behovet for mer mat , jordvern, bærekraft og matsikkerhet. Stortingsmeldingen ber alle om å gi gass i matproduksjonen, og Oppdal har et stort pre og potensiale på utmarksbasert matproduksjon.

Bonden har VERDENS VIKTIGSTE YRKE – og er STOLT over arbeidet sitt. Det ene er de gode naturprodukter som produseres i form av melk, kjøtt, ull, pels, skinn, poteter, grønnsaker - men og de indirekte verdier som kulturlandskap, sætermiljø, trivsel og arbeidsplasser utgjør.

Visjon:

Oppdal – levende kulturlandskap

Hovedmål:

Kulturlandskapets mangfold skal bevares og utvikles som bærebjelke for et aktivt landbruk, bosetting og verdiskaping.

Delmål A:

Økt produksjon av mat og økt bruk av lokale råvarer og ressurser for å øke verdiskapingen i Oppdal.

Nasjonal målsetting om 20 % økt matproduksjon innen 2030. Oppdal bør øke matproduksjonen i tråd med nasjonal målsetting.

Tiltak:

Utvikle lokale produksjonsfordeler med hensyn til å øke melk -og kjøttproduksjon på storfe og sau , dyrking av mandelpotet, samt opprettholde pelsdyr – næringa og øke skogaktiviteten. Blant annet ved:

- Fokus på kompetansehevende tiltak / rådgivning
- Økt oppføring av storfe og høyere tilvekst på slakt
- Etablering av felles merkevare/markedsfokus
- Foredling av lokale råvarer
- Nettverksbygging og godt produksjonsmiljø
- Sikre rekruttering til næringa
- Økologisk produksjon

Stimulere til **økning av melkeproduksjon** ved økt fokus på fagmiljø, god rådgivningstjeneste, investeringsvirkemidler/ fornying av driftsapparatet.

Samordnet rådgivning etableres lokalt med **økt fokus på økonomi og ledelse i produksjonen** – gården er en bedrift med store ressurser og muligheter.

Beiteplan for Oppdal – rulleres hvert 4. år for å fortsatt være et aktivt redskap i forvaltning av beiteressursene.

Delmål B:

Bevisst styring av arealbruken gjennom arealplanlegging og saksbehandling for å ivareta kulturlandskap, naturverdier og næringsgrunnlaget på en god måte.

Tiltak:

Jordvernet må styrkes, dyrkbar og dyrka jord, inn – og utmarksbeite må tas vare på **og ikke nedbygges**.

Økt fokus på nydyrking, men og viktig med vedlikehold av eksisterende dyrka jord. Virkemidler til nydyrking gjøres tilgjengelig i kommunens Næringsfond.

Målrette bruken av tilgjengelige virkemidler - setring, beitebruk, kulturlandskap, biologisk mangfold, tilretteleggingstiltak og kulturminner. Fellestiltak prioriteres.

Stimulere til næringsutvikling i randsonene til verneområdene og mer grunneiersamarbeid.

Utmarka er en ressurs som skal verdsettes – Ved organisert aktivitet og næringsvirksomhet skal bruk av utmark verdisettes og avtalesfestes med alle rettighetshavere/berørte.

Beiteprosjekt for kommunen – gjennomføres 2013-15 i samarbeid med Skog og landskap.

Delmål C:

Ta vare på gode bosteder og ei levende bygd ved å fokusere på de menneskelige ressursene, felles kulturarv og livsmiljø.

Tiltak:

Legge til rette for **gode og attraktive boligområder i hele kommunen**.

Utnytte ressursene til arbeidsplass for to på bruket – fortsette arbeidet med **arbeidskraft-mobilisering**.

Årlig infomøte for nye bønder og nye eiere av landbrukseiendom med sikte på rekruttering, nettverksbygging, trivselstiltak og kompetanseheving.

Økt satsing på kulturminner gjennom tilrettelegging, formidling og opplevelser.

Opprettholde grunnlag for barn- og unges aktivitet - for trivsel, samhold og miljø.

Videreutvikle et bedre samarbeid mellom gardsbruk og skole/barnehage/ sosialtjeneste /eldreomsorg/ NAV –styrke tilbud om **Inn på tunet /Grønn omsorg**

Økt satsing på opplevelsesnæring basert på Oppdals store natur – og kulturressurser.

Legge til rette for **ny bruk av ledige driftsbygninger**.

Delmål D:

Øke fokus på kunnskap, samhandling og rekruttering i næringa, og i samarbeid med øvrig næringsliv.

Tiltak:

Sette fokus på **yrkesstolthet** – gjennom fagsamlinger, kunnskapsløft og informasjon.

Øke antallet desentraliserte utdanningstilbud bl.a. innenfor næringsmiddelindustri og råvareproduksjon, grunnkurs naturbruk/agronomkurs. Opprettholde utplassering på gardsbruk i 8.trinn.

Økt fokus på behovet for ferie/fritid, særlig i melkeproduksjonen. Bedre tilgangen på avløsere; arrangere kurs for nye og gamle landbruksavløsere.

Bidra til etablering av **næringsklynger** omfattet av eksisterende bedrifter innenfor landbruk og øvrig næringsliv

Styrke **samhandling mellom landbruk og reiseliv** gjennom markedsføring av merkevarene Oppdalslam og Fjellmandel.

Søke å fremme grunneiersamarbeid.

Videreutvikle **nettverksprosjektet i skogbruket og øke avvirkningen i form av ved, tømmer og bioenergi**

Rådgivningsapparatet må ha ressurser nok til å kunne være til nødvendig hjelp og veiledning, samt arbeide for økt veiledningstjeneste hos Mattilsynet.

Bevisstgjøre og informere politikere lokalt og regionalt, samt lokalbefolkning generelt, om den store betydningen landbruksnæringa har.

Revidert Landbruksplan for Oppdal-

Jfr. Oppdal kommunes planprogram, vedtok Oppdal Kommunestyre oppstart av revidering av Landbruksplan i møte 30.01.13 og oppnevnte styringsgruppe for arbeidet. Landbruksplanen er en del av Oppdal kommunes plansystem.

Styringsgruppen har bestått av:

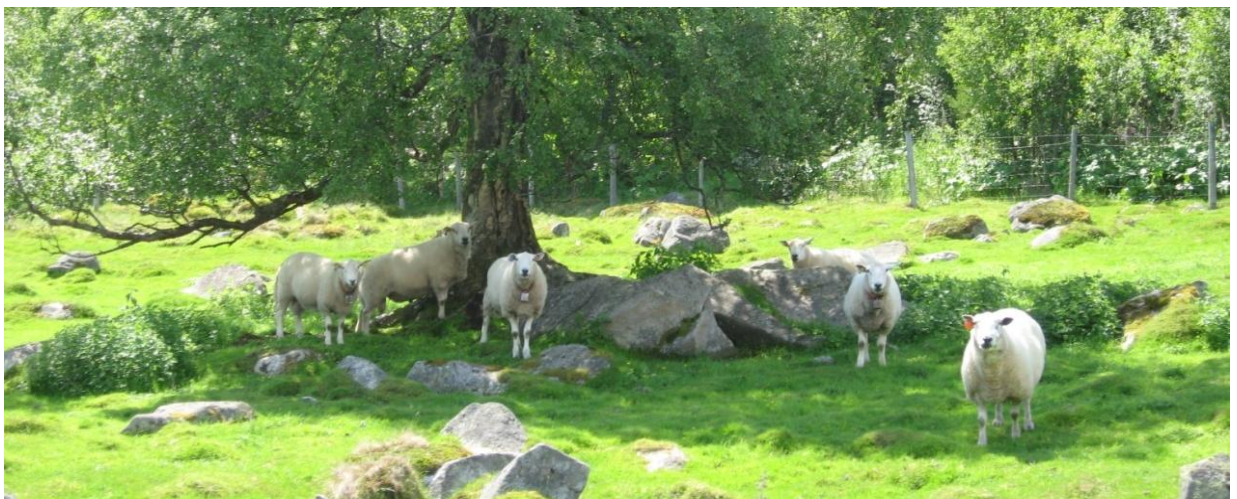
Oppdal Kommunestyre v. Eirin Heggvold og Arnt Nerhoel
Ungdomsrådet v. Gunnar Skreen
Landbruksrådet v. Stein Outzen/Eivind Såstad Mjøen, Ola Krokann/Gjert Arne Os, Peder Haugset/Øystein Riise
Oppdal Næringsforening v. Ståle Rian
Næringsmiddelindustrien v. Hans Grøseth /Klaus Arild Sandøy
Oppdal bygdeallmenning v. Narve Hårstad
Kommunens fagseksjon landbruk v. Ragnhild Eklid og Gro Aalbu

Det ble arrangert landbrukskonferanse 26. februar 2013 med innledningsforedrag av Fylkesmannen i Sør-Trøndelag v. direktørene Tore Bjørkli og Stein-Arne Andreassen, samt fylkesskogsjef Tor Morten Solem. Etter lunsj ble det kaffe og temadiskusjoner som ga et godt grunnlag for styringsgruppens videre arbeid med planen.

Planen har vært på høring i tidsrommet 04.04 – 26.04.13, og det er kommet inn 8 høringsuttalelser.

Styringsgruppen har hatt fire møter, styringsgruppen la fram en enstemmig innstilling med forslag til ny landbruksplan i møte 02.05.13.

Landbruksplanen ble vedtatt i Oppdal Kommunestyre 22.05.2013.

PROSJEKT REKRUTTERING – BONDE SÅ KLART!

- Oppsummering for året 2015

- Stimulere til nettverk for landbruks- »ungdom» med tilknytning til en landbrukseiendom, for både nye og blivende bønder. Også for de som ikke vet hva de vil gjøre i forhold til landbrukseiendommen.
- Uformelle møteplasser med sosialt/faglig innhold, aktivt ut å møte ungdommen der initiativ og engasjement finnes og behovet er. Knytte kontakter til de gode hjelperne til denne attraktive og viktige gruppa.
- Nedsatt arbeidsgruppe;

- Fra Rennebu: Solveig Løwø, Mikkel André Myrmo, Steinar Vatne

- Fra Oppdal: Ingunn Løvsletten, Martin Hindseth, Erlend Skarsheim - Landbrukskontora i Rennebu og Oppdal, Randi Stolpnes og Ragnhild Eklid

Hva er blitt gjort hittil:

- Oppstartsmøte Fagerhaug fredag 30.01.2015 – landbruksdirektør Tore Bjørkli, og bonde Terje Uv fra Rennebu forteller om livet som ny melkebonde – stort oppmøte og svært gode tilbakemeldinger, ca **75 frammøtte** – gratis taco
- Arbeidsgruppemøte i mars; mange idèer; **50 besvarte spørreskjema** fra treffet på Oppdalsporten; 36 stk har ikke gård, 14 er allerede ny som bonde. Studieturer ønskes
- Treff i skytterhuset, Gammelstødalen i Rennebu fredag 17.april, arbeidsgruppemøte før treffet - presentasjon av alle i arbeidsgruppa, det er avstemming om navn på nettverket; Bonde så klart! HMS-rådgiver Tore Jevnaker – mellommenneskelige forhold rundt et generasjonsskifte. Ca **30 frammøtte**.
- Vognildsbua fredag 12.6. – grilling med sponsa grillmat fra Nortura - resten betalt av prosjektet, pub, landbruksquiz, svært god stemning og stappfullt lokale, dvs **ca 45-50 nye og blivende bønder**. En del nye denne kvelden.
- 7.9.15 – arbeidsgruppemøte hos Martin Hindseth. Tema: årsplan, studieturer, mm. Landbrukspub blir 1.fredag i hver måned, partallsmnd i Rennebu.
- 2.10.15 – arbeidsgruppemøte – det må utarbeides en logo for nettverket. Treff Sandbrekka Rennebu, ca 15 frammøtte.
- Lørdag 24.10. **studietur melkeproduksjon, 30 deltakere** fra Rennebu og Oppdal. Besøker fjøsa til Ann Magritt Loe og Stein Outzen (nytt med robot), Joar og Berit Haarstad Foss (eldre fjøs m/robot, kombi sau) og Håvard Reitås (nytt kufjøs med melkegrav). Finansiering tur: KLT-midler
- Fredag 6.11. Arbeidsgruppemøte og sosialt treff på Vognildsbua. Deler ut nytt hefte for nye bønder. Bordoppgave der det kommer fram mange ønsker om aktiviteter for nettverket. Oppdal landbruksrådgivning v/Anne Karin Botnan informerer om deres arbeid og tilbud til nye bønder.
- Mandag 9.11. nytt arbeidsgruppemøte

- Lørdag 14.11. **studietur sauefjøs, 40 deltakere** fra Rennebu og Oppdal. Besøker fjøsa til Anita og Arne Egil Gunnes (nytt med forsystem i taket, strekkmetall), Erik og Arnstein Ottvad(eldre oppr kufjøs med treinnredning, fanghekk), Anita Schive Bjerkaas og Stig Hindseth (nytt sleppløftfjøs for sau og plansilo til ammekubesetning) og Kristin Tande og Olav Solberg (fullføring, kombi strekkmetall og plastgolv)
Finansiering tur: KLT-midler
- 3.12. blir det møte med byggplanlegger Per Olav Skjølberg om planlegging, byggeledelse, finansiering v/SMN1 og litt om Innovasjon Norge – Oppdalsporten. Ca **50 frammøtte**.

35 påmeldte så langt til julebord på Åshuset 4.12. – prosjektet betaler mat og alkoholfri drikke.

Neste arbeidsgruppemøte: tirsdag 5.1.2016.

Planer om flere studietur innen –og utenlands neste år... mange **fagtemakvelder** er planlagt og ønskelista er lang; bruksutbygging, finansiering, økonomi, kurs i jordarbeiding/pakking/pløying i ulendt terreng, lamming, sluttføring av lam, kusignal, kvigeoppdrett, føring av kalven, ammeku, Optifør, Kukontroll, LedSau, Saukontroll, Gårdsråd, Skogfond, skogkultur, osv

Har fått inn **svært mange positive avisoppslag** gjennom året; nye bønder som har kjøpt gard på det åpne markedet, sosiale treff og fra studieturene. Begge lokalavisene er svært positive til å skrive om nye bønder og Radio E6 er også brukt aktivt av ungdommene selv og landbrukskontoret på Oppdal. Det har gjennom dette etablert seg en sannhet om at det er svært mange positive nye og kommende bønder, og det oppleves som at det er framtidstro i næringa (litt usikker på hvordan situasjonen er i Rennebu)...

Det er flere unge som tar kontakt med oss om at de tenker på å ta over og ønsker møter i forhold til å bruke det tomme fjøset til matproduksjon. En del mangler et gårdsbruk og ønsker at vi skal gjøre noe i forhold til å få salg på gårdene som bare brukes til bolig.

Er ganske sikker på at nettverket bidrar til at flere har lyst til å overta og også starte opp igjen med produksjon på garden. Det er god stemning på treffa og mange sier de synes dette med å møte andre i samme situasjon er svært positivt for de.

Ragnhild Eklid 23.12.2015